

PHA 210 PREHİSTORİK ARKEOLOJİ METOTLARI

KONU 7: HARİTALAR

Haritaların ölçekleri oldukça çeşitlidir. Arkeolojide yerine göre bunların her biri kullanılabilir niteliktedir. Ancak yüzey araştırmaları ve kazı alanlarının sınırlı coğrafyalara bağlı olması, bu alanlarla ilgili çok büyük ölçekli haritaların kullanılmasını gerektirmektedir. Bunlar da; 1/1.000, 1/5.000, 1/25.000, 1/50.000, 1/100.000 ve 1/200.000'lik haritalar olmuştur. Yüzey araştırmaları için en uygun harita 1/25.000'lik iken kazılar için 1/1.000 ve 1/5.000'lik haritalardır.

1. HARİTAYI YÖNÜNE KOYMA

3 tür kuzey vardır:

Birincisi, gerçek kuzeydir ki kuzey kutbu tam bu noktaya denk düşer.

İkincisi, manyetik kuzeydir ki pusulalar manyetik kuzeyi gösterirler ve manyetik kuzeye doğru yol alındığında kuzey kutbu pas geçilir. Dolayısıyla kutup noktasından sapılmış olunur. Dünyamızın çekirdeğindeki demir ve nikelce zengin olan eriyik dünyamızın manyetik alanını oluşturur. Dünyanın dönüş hızı da bununla ilgilidir. Bu manyetik alan her yıl değişimler gösterir. Dolayısıyla gerçek kuzeye göre sapmalar oluşturur. Bu durum haritaların alt kısımlarında “manyetik sapma” şeklinde sapmanın senesiyle birlikte verilir.

Üçüncü kuzey ise grid kuzeyidir ki bu da haritalar üzerindeki detaylı boylam çizgilerinin haritaya göre üst kısmıdır.

Elimizdeki harita yere paralel olarak yerleştirilir. Haritadaki grid kuzeyi boyuna olan mevcut çizgiye paralel bir biçimde pusula yerleştirilir. Harita, grid kuzeyi ile pusula kuzeyi paralel olana dek yer düzleminde dairesel olarak çevrilir. Her ikisi de birbirine paralel olduğunda harita manyetik kuzey doğrultusunda yönüne konmuş olur ve mevcut coğrafik pozisyonumuz okunmaya hazır hale gelmiştir.

2. HARİTA OKUMA

Arkeologlar için haritalar araziye 3 boyutlu okuma araçlarıdır. Söz konusu bu haritalar üzerinde izoips diye anılan eş yükselti eğrileri yer alırlar. Her haritada bu eş yükselti eğrilerinin yükselti değerleri belirlidir. Bu değerlere göre harita araştırmacıyı yönlendirir. Birbirine yaklaşan eş yükselti eğrileri dikey düzlemde yükseltinin arttığını ve arazinin sarplaştığını, öte yandan birbirinden uzaklaşan eş yükselti eğrileri dikey düzlemde yükseltinin azaldığını ve arazinin düzleştiğini ifade eder. Haritaların üst, alt ve yan kısımlarında bulunan harita işaretlemeleri de harita okuyucusunun yardımcısı olan unsurlardır ve dikkate alınmalıdır.